

PWYLLGOR	Pwyllgor Craffu Cymunedau
DYDDIAD	4 Rhagfyr, 2012
TEITL	Strategaeth Wastraff
PWRPAS	Adroddiad Cynnydd ar gais y Pwyllgor Craffu
AELOD CABINET	Cyng. W Gareth Roberts

1. CEFNDIR

- 1.1 Bu i Strategaeth Wastraff y Cyngor ar gyfer y cyfnod 2010 i 2025 gael ei fabwysiadu gan y Cyngor yn ei gyfarfod 21 Ionawr, 2010. Gweler yr Atodiad.
- 1.2 Mae'r Adroddiad hwn ar gyfer rhoddi diweddariad cryno i'r Pwyllgor Craffu ar y Strategaeth Wastraff ac yn benodol i bwrpas ateb y cwestiynau restrir yn ganlynol:

2. YMATEB I GWESTIYNAU'R PWYLLGOR CRAFFU

A Beth fu prif lwyddiannau'r Strategaeth Wastraff hyd yn hyn?

Mae'r Strategaeth Wastraff fabwysiadwyd gan y Cyngor yn cynnwys Cynllun Gweithredu. Mae'r Cynllun Gweithredu yn cynnwys 12 cam/datblygiad i'w gwireddu i gyflawni'r Strategaeth Wastraff am y cyfnod 15 mlynedd dan sylw. Gweler camau 6.1.1 i 6.1.12 yn yr Atodiad.

Dyma ddiweddariad cryno parthed y camau hynny.

6.1.1 Rhesymoli Cylchdeithiau Ardal Arfon – wedi ei wireddu.

6.1.2 Adolygu Gwastraff Masnachol – wedi ei wireddu gyda darpariaeth ar gyfer casgliadau deunyddiau ailgylchu, bwyd, gwydr a gweddilliol, i dros 2200 o gleientiaid. Ffioedd gwahaniaethol i'w fabwysiadu gan y Cyngor ar gyfer 2013/14.

6.1.3 Darparu Canolfannau Ailgylchu Ychwanegol - wedi ei wireddu gyda chanolfannau newydd yn Nolgellau a Blaenau Ffestiniog. Lefelau ailgylchu'r canolfannau wedi codi o 63% i 69.42% (Medi 2012).

6.1.4 Darparu Canolfan Adennill Deunyddiau yn Ne Gwynedd – safle Coed Ffridd Arw, Dolgellau mewn defnydd, hawl cynllunio wedi ei dderbyn i addasu'r safle i'r pwrpas; cychwyn adeiladu yn fuan.

6.1.5 Addasiadau i Ganolfan Adennill Deunyddiau Caergylchu - rhai addasiadau wedi eu gwneud, modurdy wedi ei adleoli i greu gwagle ar gyfer ymestyn Caergylchu, tendro am y gwaith addasu ar hyn o bryd, gwaith adeiladu/addasu i gychwyn yn fuan yn 2013.

6.1.6 Ymestyn Casgliadau Ailgylchu (bocs glas) i ddeunyddiau eraill – marchnadoedd wedi eu sefydlu i'r pwrpas erbyn hyn a disgwyl addasiadau i Caergylchu (gweler 6.1.5). Bwriad ymestyn i gasglu cynhwysyddion plastigion meddal gwael a 'tetrapacs' yn y flwyddyn newydd.

6.1.7 Lleihau ar y cynhwysydd gwastraff gweddilliol – disgwyl adroddiad ymgynghorwyr gomisiynwyd gan Lywodraeth Cymru ar yr opsiynau (Rhagfyr 2012). Mater i dderbyn cymeradwyaeth y Cyngor yn ystod y misoedd nesaf ar gyfer ei wireddu 2013/14.

6.1.8 Mesurau Eraill i Gynyddu Ailgylchu a Chompostio (2012 – 2017) – ymgyrchoedd addysgu, codi ymwybyddiaeth yn parhau, rhaglen yn cael ei weithredu o ran addasu pwyntiau cymunedol, addasiadau i gylchdeithiau casglu yn barhaol. Biniâu ailgylchu ar y stryd yn cael ei ymestyn pan fydd cyfleon/grant ar gael.

6.1.9 Ymdrin â Gwastraff Bwyd (Prosiect GwyrAD) - wedi comisiynu cwmni Biogen i ddarparu cyfleuster Treuliwr Anaerobig yn safle Llwyn Isaf, Clynnog. Cyngor Gwynedd yw'r cyntaf yng Nghymru (a Phrydain) i gyrraedd a chwblhau cytundeb i'r pwrpas. Gwaith adeiladu wedi cychwyn ac wedi ei raglennu i fod yn weithredol Awst/Medi 2013.

6.1.10 Casglu Gwastraff Bwyd yn Wythnosol – yn weithredol drwy'r Sir gyda threfniadau yn cael ei ymestyn i safleoedd penodol fel clwstwr o fflatiau a.y.yb.

6.1.11 Ymdrin â Gwastraff Gweddilliol (Prosiect Trin Gwastraff Gweddilliol Rhanbarthol Gogledd Cymru (2016-2017 ymlaen) – Gwynedd mewn partneriaeth a Chonwy, Môn, Dinbych a Fflint. Achos Busnes Terfynol nawr dan ystyriaeth, 2 gwmni darparu yn weddill. Safle yn y Shotton, Fflint dan ystyriaeth.

6.1.12 Lleihau ar ein Dibyniaeth ar Dirlenwi (2010 – 2025) – Safle Gwaredu Llwyn Isaf wedi ei gau ynghynt (2012), ystyriaeth o ddyfodol Safle Gwaredu Ffridd Rasus i'w wneud ynghynt na raglenwyd. Gwaith capio a diogelu Safle Gwaredu Cilgwyn yn cael ei gyflawni ar hyn o bryd i'w orffen flwyddyn ariannol hon.

O'r uchod gellir adrodd bod cynnydd sylweddol yn erbyn y Cynllun Gweithredu osodwyd hyd yn hyn. Bu i'r Cyngor osgoi talu unrhyw ddirwyon Lwfans Tirlenwi yn y cyfnod hyd yn hyn. 'Roedd Cyngor Gwynedd yn 1 o 12 Awdurdod Lleol wnaeth gyrraedd targed Llywodraeth Cymru o lefelau ailgylchu/compostio o 40% yn 2009/10. (Bu i 10 Sir yng Nghymru beidio cyrraedd y targed hwn). Mae llwyddiant Cyngor Gwynedd ar ddatblygu Prosiect GwyrAD wedi derbyn canmoliaeth a chydnabyddiaeth yn genedlaethol.

Dylai'r Pwyllgor Craffu nodi, bod y Strategaeth Wastraff dros gyfnod hir, ac mae gan y Cyngor lawer mwy i'w gyflawni i sicrhau ei weithrediad.

Mae ffigyrau ailgylchu/compostio/aillddefnyddio Gwynedd (hyd at Medi 2012) fel a ganlyn:

	(Cyfanswn Ch1 a Ch2)	Chwarter 2 yn unig
Ail-ddefnyddio:	4.13%	4.17%
Ailgylchu:	24.13%	24.68%
Compostio:	21.85%	23.01%
Cyfanswm:	50.16%	51.86%

(mae angen cyrraedd 52% erbyn 31 Mawrth, 2013)

Canran Gwastraff wedi ei dirlenwi: 46.2% (Medi 2012).

Ers cyflwyno newidiadau i'r Gwasanaeth Casglu Gwastraff Masnachol mae ailgylchu/compostio wedi cynyddu o 11% i 25.11% (Medi 2012).

B Mae'r Mesurydd WMT/004 yn dangos dirywiad cymharol ym mherfformiad y Cyngor rhwng 2007/08 a 2011/12. Beth yn eich barn chi yw'r rhesymau am hyn, pa gamau a gymerwyd i'w ddatrys a beth yw'r rhagolygon ar gyfer gweddill cyfnod y Strategaeth?

Dyma yw'r ffigyrau cywir ar gyfer WTM/004 'Canran o wastraff dirlenwyd' ar gyfer y blynyddoedd dan sylw:

Blwyddyn	Tirlenwyd (t)*	% Tirlenwyd (WTM/004)*
2007/08	54477	66.20%
2008/09	50448	63.10%
2009/10	45734	56.90%
2010/11	41978	54.00%
2011/12	39582	51.80%

*Gwybodaeth uchod o Ddata Gwybodaeth Gwastraff sy'n statudol ar gyfer Llywodraeth Cymru/Asiantaeth yr Amgylchedd.

Nid yw'r ffigyrau uchod yn dangos bod dirywiad. Beth sydd efallai dan sylw yw, i gymharu â siroedd eraill Cymru, bod Gwynedd wedi gostwng o 14fed safle (allan o 22 Sir) i 20fed safle dros y cyfnod ac mae hyn yn parhau i adlewyrchu ein gorddibyniaeth ar dirlenwi. Mae ffigwr o 46.2% (mis Medi 2012) yn awgrymu bydd Gwynedd yn gwella o ran safle yn y gymhariaeth dan sylw am y flwyddyn 2012/13.

C Mae'n ymddangos bod cyfanswm y gwastraff gesglir wedi lleihau 5195 tonnall rhwng 2007 a 2012, tra bod cyfanswm sy'n mynd i dirlenwi wedi cynyddu o 3879 tonnall. Beth yn eich barn chi yw'r rhesymau am hyn?

Nid yw'r cwestiwn ar sail gywir; cafwyd lleihad o 6103 tonnall mewn cyfanswm gesglir a bu gostyngiad o 14895 tonnall yn yr hyn dirlenwyd dros y cyfnod.

CH Beth yw'r gwahaniaeth rhwng ein trefniadau ni a chynghorau mewn ardaloedd tebyg? Pa wersi y gellir eu dysgu o safbwynt arfer da gan y cynghorau hynny?

Mae Cyngor Gwynedd o ran ei drefniadau yn cyd-fynd gyda 'blueprint' ymarferiad da argymhellir gan Lywodraeth Cymru. Mae nifer o siroedd yng Nghymru wedi dewis casglu deunyddiau ailgylchu yn gymysg, yn hytrach na'i ddioli yn y lleoliad fel sydd wedi ei ddatblygu a'i sefydlu yng Ngwynedd. Mae'r siroedd hyn yn wynebu potensial o orfod newid eu trefniadau i gyd-fynd a gofynion y Llywodraeth a gofynion yr Undeb Ewropeaidd.

Mae'r swyddogion sy'n ymdrin â gwireddu'r Strategaeth Wastraff yn cwrdd yn rheolaidd drwy gyfrwng nifer o dimau tasg ac mae esiamplau o ymarferiadau da (ac aflwyddiannus) siroedd eraill ar agenda pob tîm tasg. Yr ydym yn dilyn datblygiadau mewn siroedd eraill yn ofalus a chyson ac mae cyd-weithredu a rhannu syniadau yn digwydd mewn ystod o gyfarfodydd technegol a phroffesiynol i'r pwrpas e.e. C.L.L.C, CSS Cymru, Cylch, WAW, LL.C a phrosiectau cydweithio. Mae Cyngor Gwynedd wedi derbyn canmoliaeth yn genedlaethol fel y gorau yng Nghymru ar gyfer cynllunio manwl ac ariannol hir dymor strategaeth wastraff bwrdeistrefol.

D Esboniwch pa waith sydd wedi digwydd o ran cysylltu â thrigolion ynglŷn â gweithredu'r strategaeth er mwyn cael dylanwad a'u hymddygiad ac i sicrhau cynnydd o ran ein targedau?

Byddai rhoddi holl fanylion yr ymgyrchoedd sydd wedi, ac yn cael, ei weithredu yn dasg enfawr. Felly, i grynhoi, mae ymgyrchoedd penodol ar gyfer codi ymwybyddiaeth mewn ysgolion, i fyfyrwyr (gyda Prifysgol Bangor), trigolion o ddrws i ddrws - yn bennaf ar hyn o bryd i bwrpas gwella cyfranogiad gyda chasglu bwyd, cymunedau, masnachwyr (gwasanaeth masnachol), sector wirfoddol - gan gynnwys cyd-weithio, digwyddiadau, ymgyrchoedd ar y cyd gyda'g eraill a.y.y.b. Cyhoedduswydd rheolaidd yn cael ei raglennu gyda Uned Gyfathrebu y Cyngor.

DD Tynnwch sylw at unrhyw anawsterau neu broblemau eraill a gafwyd a sut yr eir ati i ddelio gyda nhw.

Mae nifer o broblemau wedi codi ac wedi ei goresgyn e.e. bu oediad mewn pwrcasu fflyd (oherwydd gofynion caffael) a wnaeth achosi 7 mis o lithriad yn y rhaglenni casglu bwyd yn wythnosol a chyflwyno newidiadau i'r gwasanaeth casglu gwastraff masnachol. Mae hyn wedi profi'n rhwystredig yn enwedig o safbwynt gwastraff masnachol lle yr ydym wedi gosod targed o ailgylchu/compostio o 40% ar gyfer eleni. Gyda'r oediad mewn cyflwyno'r gwasanaeth newydd, mae'n debyg mai o gwmpas lefelau 30% ailgylchu/compostio fydd yn bosib eleni. Yn amlwg bod trigolion Gwynedd yn parhau i fod yn or-ddibynol (neu'n defnyddio gormod) ar y bin gweddilliol (neu 3 sach du) ac yn araf newid eu harferion i ailgylchu mwy. Mae yn rhaid i'r Cyngor weithredu ar hyn (gweler cam 6.1.7 o'r Atodiad ac uchod).

Mae ymgyrch sylweddol ar hyn o bryd i wella ar ein perfformiad casglu bwyd, ac er bod cynnydd pob mis yn yr hyn gesglir, mae trigolion yn araf i'w ddefnyddio yn llawn. Mae ganddom brofiad o oediad (fel arfer 6 mis) rhwng cyflwyno darpariaeth newydd i hwyluso ailgylchu a phryd mae trigolion (a masnachwyr) yn ei ddefnyddio yn rheolaidd.

E Beth fyddai oblygiadau methu cwrdd â'r targedau?

Mae hyn wedi ei amlygu yn Rhan 10 o'r Atodiad.

3. CANLYNIAD

- 3.1 Mae'r wybodaeth yn yr Adroddiad hwn i bwrpas rhoddi diweddariad cryno parthed cyflawni'r Strategaeth Wastraff a rhoddi ymatebion i'r cwestiynau godwyd. Fel yr Aelod Cabinet perthnasol, byddaf, ynghyd â Phennaeth Priffyrdd a Bwrdeistrefol, ar gael i ymhelaethu ar yr hyn adroddir yng nghyfarfod y Pwyllgor Craffu pe dymunir.